

LLIBRES PER PENSAR

D'entrada

Paquita Sanvicén-Torné

Raó, causa, conseqüència, la raó, les raons, tenir raó o no...

Salvador Giner i Oriol Homs recreen amb encert el feix de matisos del concepte "raó" que identifica el llibre que recomanem: *Raó de Catalunya. La societat catalana al segle XXI*. Van dirigir-lo i compilar-lo al 2016. Dos anys després, el context social, polític, ideològic, ciutadà és molt diferent. Per això el recuperem com un llibre que cal buscar i llegir. Per pensar.

Aleshores i ara és un magnífic recull d'anàlisi social. Rigorós, reflexiu, propòsit, objectiu i crític. Com ha de ser una obra de pensament sociològic feta per pensadors de gran prestigi. Giner i Homs en aquest exercici complex –imprescindible i inajornable segons manifesten convençuts– de pensar Catalunya, sobre Catalunya i des de Catalunya, en aquest moment històric que viu a la segona dècada del segle XXI, reuneixen al seu vol-

Sant Jordi: Roses i llibres. Us en deixem un feixet per celebrar la Diada. Aquest mes són 7 llibres: 7, com sempre, per pensar. Una tria personal de cada un dels membres de l'equip. Bon Sant Jordi!

tant noms reconeguts nacionalment i internacional: Josep Fontana, Germà Bel, Quim Brugué, Josep M. Camarasa, Maria Caprile, Marc Carrillo, Josep M. Colomer, Andreu Domingo, Lluís Flaquer, Josep Gifreu, Ricard Gomà, Marc Grieria, Montserrat Guibernau, Joan López, Joan Martí, Teresa Montagut, Vicenç Navarro, Oriol Nel·lo, Àngels Pascual, Pablo Sanz de Miguel, Eulàlia Solé, Joan Subirats, Marina Subirats, Joan D. Tàbara, Lluís Torrens, Joan M. Tresserras, Toni Vilà i Xavier Vives.

No ens cal dir res més per posar en valor l'obra i el nivell de l'anàlisi que s'hi fa. Els noms dels autors que hi participen en són la garantia absoluta. Ja l'havies llegit? No? Doncs busca'l per Sant Jordi! Compra'l! I, sobretot, llegeix-lo! És important! Fa pensar, i molt!

referències bàsiques

/ Bauman, Z. (2016). *Desconeguts a la porta de casa*. Barcelona: Arcàdia

/ Byun-Chul, H. (2014). *En el Enjambré*. Barcelona: Herder.

/ Byun-Chul, H. (2010). *La societat del cansament*. Barcelona: Herder

/ Giner, S. i Homs, O. (2016). *Raó de Catalunya: La societat catalana al segle XXI*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans i Enciclopèdia Catalana

/ Kundera, M. (2007). *La insoportable levedad del ser*. Barcelona: Tusquets

/ Nachtwey, O. (2017). *La sociedad del descenso: precariedad y desigualdad en la era posdemocrática*. Barcelona: Paidós

/ Sanvicén-Torné, P. (ed). (2015). *Hi ha llocs on agafar-se en aquest món líquid?: Reflexions, preguntes i 19 cartes per a Zygmunt Bauman, de part de joves estudiants*. Lleida: Universitat de Lleida

Amb el suport de la Unitat de Biblioteca i Documentació de la UdL

Lídia Muntada Martínez

Botxí i víctima al mateix temps

La societat occidental del segle XXI és la societat del rendiment aparentment lliure on s'ha lluitat per sortir de la societat disciplinària i de control, però també és, segons Byung-Chul Han, *La societat del cansament* que ens obre els ulls sobre la falsa llibertat que conté.

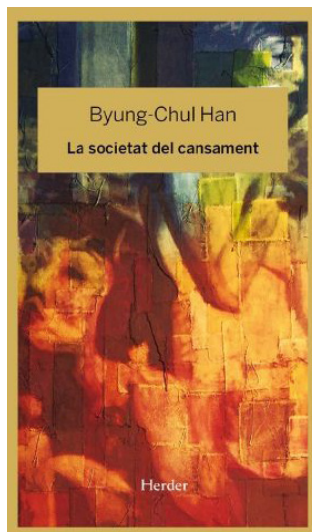
La societat del rendiment es basa en la dialèctica de la positivitat en poder fer amb un rerefons d'individualisme que es transforma en haver de, i que acaba amb el no-poder-poder-més exposant una situació paradoxal. La positivitat i la sensació de llibertat és clara en un inici. El fet de poder tenir infinites possibilitats lligades a la voluntat d'un mateix, s'esvaeix ràpidament per una sensació que genera pressió i alhora depressió i converteix les persones en esclaus de les seues accions lliures voluntàries, tal com s'exposa en el relat sense coaccions externes. Així doncs, acabem sent botxí i víctima al mateix temps.

Byung-Chul Han exposa un discurs inicial basat en patologies neuronals des de l'anàlisi de la societat occidental. Una socie-

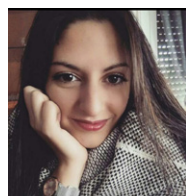
tat depressiva i frustrada; una societat que deixa de ser disciplinària amb un discurs de negativitat per passar a ser una societat del rendiment on l'excés de positivitat porta, segons l'autor, a una autoagressió. El relat d'aquest llibre ens acostava a la idea que la societat està en un punt d'hiperintensió i que s'està esvaint l'atenció profunda a la vida contemplativa, la pedagogia del mirar, així contempla una percepció negativa contrària a l'excés de positivitat actual, on no s'exposa a tots els impulsos, segons Nietzsche: dir no.

Quantes hores deixem de pensar en què hem de fer o bé en allò que hauríem de fer? Ens guardem temps per perdre'l als ulls dels

altres? En una societat de l'acceleració, on l'avorriment no es contempla i és pobre d'interrupcions, és imprescindible la pausa: "Mai està ningú més actiu que quan no fa res, mai està més sol que quan està amb si mateix" (p.43), és per això que recomano aquest llibre reflexiu, breu, per a tota persona que tingui ganes d'emprendre una nova visió, amb una crítica de conclusions radicals on es retroba paradoxalment l'activitat. On? Precisament en el no-fer.

Ester Catalán Sayol

I tu, què faries?

Zygmunt Bauman
Desconeguts a la porta de casa

Què és allò que ens fa diferents als éssers humans? Amb quins ulls ens mirem? Com entenem i vivim el fenomen migratori? En l'assaig *Desconeguts a la porta de casa* (Arcàdia, 2016), Zygmunt Bauman fa una exhaustiva anàlisi de la crisi dels refugiats que estava emergint quan el va escriure i publicar.

Com a éssers humans tenim por a tot allò que ens és desconegut. Ens qüestionem i desconfiem de tot el que ens envolta, de tot allò que no ens resulta familiar o còmode. Tenim "pànic moral" a sentir que ser considerat forani ens pugui canviar les estructures fixes que ens marquem com a societat i que, com a conseqüència, ens generen inseguretat existencial.

L'autor remarca al llarg de l'assaig que els poders polítics fomenten el desig i la necessitat justificada d'incrementar i endurir els instruments de seguretat. Utilitzen i fomenten la Segurització a fi de fer creure la ciutadania la necessitat de sentir-se protegits davant dels "enemics". Les persones que tenen més facilitat de fidelitzar-se amb aquest discurs

són aquelles susceptibles de percebre modificacions en el seu estatus social, cultural i adquisitiu o aquelles subjectes a reconeixement social per part d'altres individus.

La Segurització també permet als individus evadir la responsabilitat i perdre la consciència moral que tenim envers aquells que ens demanen respostes. Zygmunt Bauman afirma que hem perdut la humanitat i que tenim l'obligació de construir ponts i ser hospitalaris amb les persones novingudes. De fet, en el quart capítol de l'assaig, l'autor cita

Kant fent referència al dret dels immigrants a ser rebuts sense cap hostilitat per part de la ciutadania sempre que actuïn de manera pacífica.

Ens hem deshumanitzat? Som incapaços de sentir el patiment d'aquells/es que no són propers a nosaltres? Actuariem de la mateixa manera si el que ens truqués a la porta fos un familiar nostre? Creiem realment que no està a les nostres mans socórrer o reivindicar els seus drets?

Aquest assaig permet conèixer i entendre la situació del fenomen migratori. A banda, permet al lector reflexionar sobre quina és la seva postura i actuació individual envers l'acollida i la integració dels immigrants. M'agradaria acabar llançant la següent pregunta: I tu, què faries si et truquessin a la porta de casa?

EDICIÓ ESPECIAL
SANT JORDI 2018

Grup de Reflexió Sobre Sociologia Contemporània

Aquestes pàgines estan elaborades per l'equip de professors i estudiants de la Universitat de Lleida

adscrit al GESEC, Grup consolidat d'Estudis sobre Societat, Salut, Educació i Cultura.

Feu-nos arribar qualsevol suggeriment, comentari o proposta de llibre a: gercs.udl@gmail.com

Marc García-alias

Soroll mediàtic

La meua recomanació és *En el enjambre*, un llibre curt en extensió, però profund i intens en el seu contingut. Segur que estem gairebé tots d'acord en el fet que les xarxes socials, internet i la revolució digital en un espai de temps realment breu han transformat la societat en què vivim. Si ho mirem en termes quantitius de temps.

Aquest llibre, és de justícia dir-ho, no fa una crítica fàcil, no ataca ni desacredita aquesta societat digital en la que vivim. Al contrari, ofereix al lector una auto-reflexió, vers l'ús que se'n fa, des de certs poder fàctics i de l'obsessió per projectar una imatge perfecta, individual, com una marca, plena de filtres, capes i efectes de retoc per comunicar una realitat optimitzada al gust dels nostres *followers*.

Ens trobarem llegint-lo, com aquesta "evolució" ens ha afectat en detriment de les nostres comunicacions personals, en les comunicacions de tocar-se i mirar-se l'un a l'altre, d'afrontar la negativitat cara a cara en una opinió. De com aquest mitjà digital ha transformat les regles del joc. De com preferim els mitjans virtuals per abocar quantitats d'informació ingents, ja si-

gui la creada per nosaltres o la reenviada sense cap control de la font d'origen ni de la seva veracitat, escampant les ja famoses *fake news*.

Semblaria que a mesura que augmenten els mitjans per comunicar-nos, les xarxes socials i els gadgets, hauríem d'estar més connectats. Estem, però, en un efecte rebot, on l'aïllament que aquests mitjans generen ens fan presoners de la nostra realitat. La societat que es

mobilitzava, s'indignava i tenia una força com una massa amb esperit, s'ha transformat en un rusc on aquest aïllament i infoxicació genera soroll sense sentit, sense coherència, sense criteri. La situació dinàmica tota possibilitat de generació d'un contrapoder que realment es qüestioni la realitat, tot i ser, com es diu al llibre, una societat de la indignació i de l'escàndol mediàtic.

M'agradaria acabar amb una frase literal del llibre que ens fa reflexionar sobre quin és el paper que nosaltres tenim en aquest eixam: "La indignación digital no es capaz de acción ni de narración. Más bien, es un estado afectivo que no desarrolla ninguna fuerza poderosa de acción" (p. 22).

Cati Cardona Orvay

"Quien busque el infinito, que cierre los ojos"

Mai he sabut com començar a escriure, ni tampoc quan començar a llegir. Millor dit, mai m'he qüestionat quina paraula havia de posar primer, anaven sorgint una rere l'altra amb el mateix sentiment. El llibre del qual vos parlaré, m'ha provocat aquesta sensació col·lateral. El llibre és *La insoportable levedad del ser* de Milan Kundera. És un llibre que enganxa, amb una escriptura literària especial, que fa obrir la boca al sorprendre't del que llegeixes i sempre en vols més i més. És un llibre d'aquells que et fan sentir particip de la història que conta. Aquesta història està plena de vivències reals com la invasió soviètica que van viure el Txecs, que l'autor mostra a través de dos històries d'amor, els recels, el seu pensament i els més profunds sentiments. Sense cap dubte és un llibre que recomano, ja que en el moment de llegir-lo em va fer sentir viva: tancant els ulls pots visualitzar les escenes que transmet. Com diu Milan Kundera, "Quien busque el infinito que cierre los ojos".

Isabel Labrador Nieto

Del Crack del 29 a la Postdemocràcia: I ara què?

Oliver Nachtwey, investigador contemporani de l'Escola de Frankfurt, convida qui el llegeix a fer un recorregut històric pels estats socials europeus. No és un simple resum, sinó que pretén assentar les bases per a la modernitat solidària.

Els profunds canvis socials, legals, laborals i mercantils que van portar els estats socials van vindre de la mà dels drets civils i polítics —que era ens semblen irrenunciables— i de la prosperitat econòmica —producció industrial i consum massiu—. Fins i tot els ciutadans del peu de l'esglaó van veure incrementades les seves possibilitats de vida. Sí, continuava sent una societat de classes, però les desigualtats que hi havia van perdre la seva importància subjectiva. Hi havia possibilitats d'ascens social. Aquest era visible.

Però va arribar el moment de l'estancament secular de l'economia i els estats democràtics van reviu el cicle vital del capitalisme. Keynes va deixar de tindre raó —inclús per a la socialdemocràcia— i els estats van deixar de tindre el seu caràcter desmercantilitzador.

Aquí començà la societat regressiva, parella del neoliberalisme. On? Quan?

Com? És el que ens conviden a recordar l'autor i el llibre. I mentre, què va passar amb les mobilitzacions socials, les lluites sindicals i amb l'extracte mig de l'escala? Va canviar la manera amb què s'atorgaven les prestacions socials?

Globalització, noves tecnologies i la crisi financera, econòmica i social del 2007.

Retorna el fantasma del Crack del 29 i, amb ell, una coordinació dels Estats-Mercat Financers per a protegir-los. El com ja el coneixem. Es consolida la postdemocràcia, la crisi política, i sorgeixen noves maneres de mobilització i lluites sindicals radicalment diferents a les que ens van portar als Estats de Benestar. Del 15M o l'Occupy al Pegida alemany. És cert que s'estan assentant les bases d'una possible nova classe social?

Seràn els perceptors de les ajudes o el pecarietat?

L'escala cada cop és més costeruda, l'ascens és cada cop més difícil, les classes mitges i mitges-baixes senten als seus clatells l'alè fred dels que descendeixen al seu darrera. El risc és visible i les formes de reacció s'han bipolaritzat tant com la població de l'escala.

Oliver Nachtwey

La sociedad del descenso

Precariedad y desigualdad en la era posdemocrática

Jordi Bergé Comella

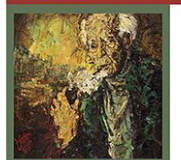

Bauman sempre estarà entre nosaltres!

Ja és Sant Jordi, un gran dia pels enamorats de la lectura. En aquesta ocasió us vull recomanar un llibre que neix fruit d'un projecte d'universitat basat en la metodologia col·laborativa, en què estudiants del grau de Treball Social de la Universitat de Lleida van escriure cartes al mundialment conegut Zygmunt Bauman. *Hi ha llocs on agafar-se en aquest món líquid? Reflexions, preguntes i 19 cartes per Zygmunt Bauman, de part de joves estudiants* (2015) és un recull de les cartes escrites pels alumnes i alhora una profunda anàlisi de les diferents temàtiques que aborden. En els diversos capítols del llibre, hi apareixen aspectes tant importants i alhora actuals, com ara: el consumisme, la por, la solitud, la culpa, l'educació i la tecnologia, entre d'altres. En definitiva, aquesta obra en forma d'homenatge a Bauman, és de ben segur, un gran regal de Sant Jordi per reflexionar sobre les qüestions que ens envolten en el dia a dia.

Hi ha llocs on agafar-se en aquest món líquid?

Reflexions, preguntes i 19 cartes per a Zygmunt Bauman, de part de joves estudiants

Paquito Sanvisón (ed.)